

8

Razdio skrivenosjemenjača
Osobine i diverzitet cvjetnica
Glavne osobine dikotila
Odabrane porodice potklasa
Magnoliidae, Ranunculidae i
Hamamelidae

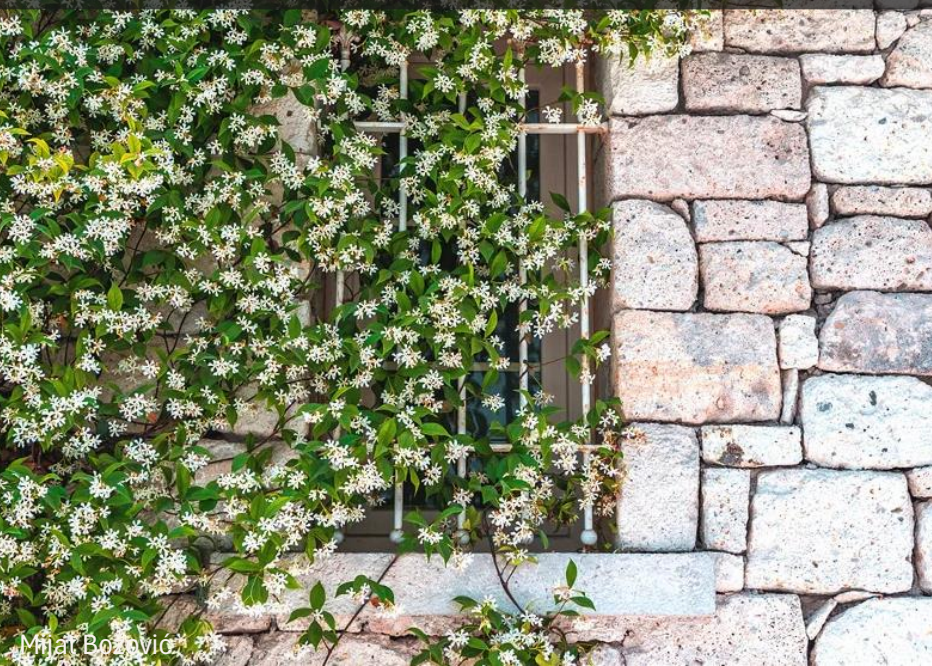
Angiospermae/Magnoliophyta

Diverzitet cvjetnica

Od milimetarskih veličina

Do drveća visine 100 metara

Cvjetnice su fotoautotrofi

Među njima ima i parazita

Mnoge cvjetnice su ekonomski značajne biljke

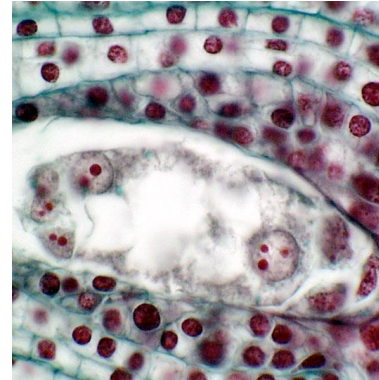

Glavne osobine skrivenosjemenjača

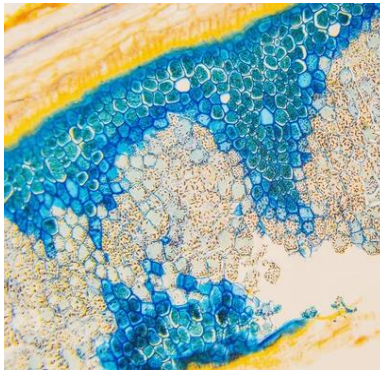
Postojanje cvijeta

reproduktivni organ koji se nalazi samo kod skrivenosjemenjača

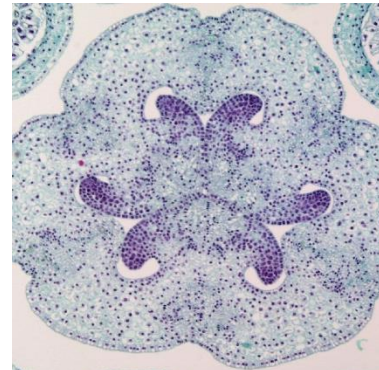
Redukovani gametofit

manji gametofit sveden na 3 odnosno 7 ćelija

Obrazovanje endosperma

hranjivo tkivo za embrion koje se obrazuje kao triploidna struktura

Karpele zatvaraju sjemene zametke

nakon oplodnje učestvuju u obrazovanju ploda

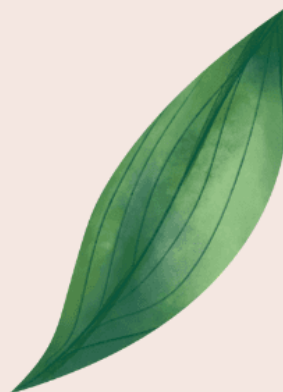
Dvije klase: Liliopsida vs. Magnoliopsida

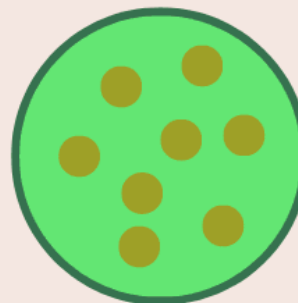
1 kotiledon

adventivni
korijen

paralelna
nervatura

provodni snopići
nepravilno raspoređeni

trimerni
cvjetovi

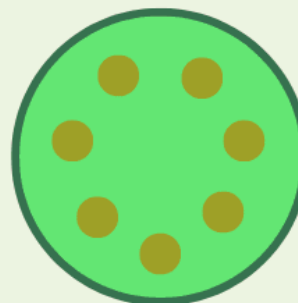
2 kotiledona

glavni
korijen

mrežasta
nervatura

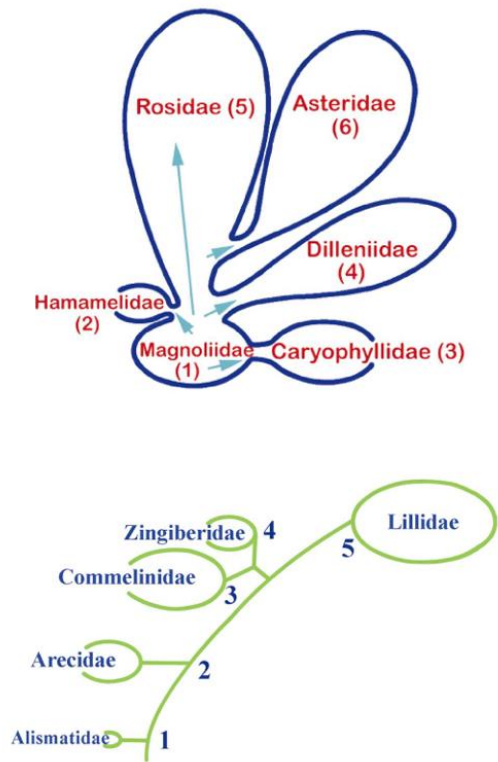
provodni snopići
kružno raspoređeni

pentamerni ili
tetramerni cvjetovi

Kronkvistov i Tahtadžjanov sistem potklasa

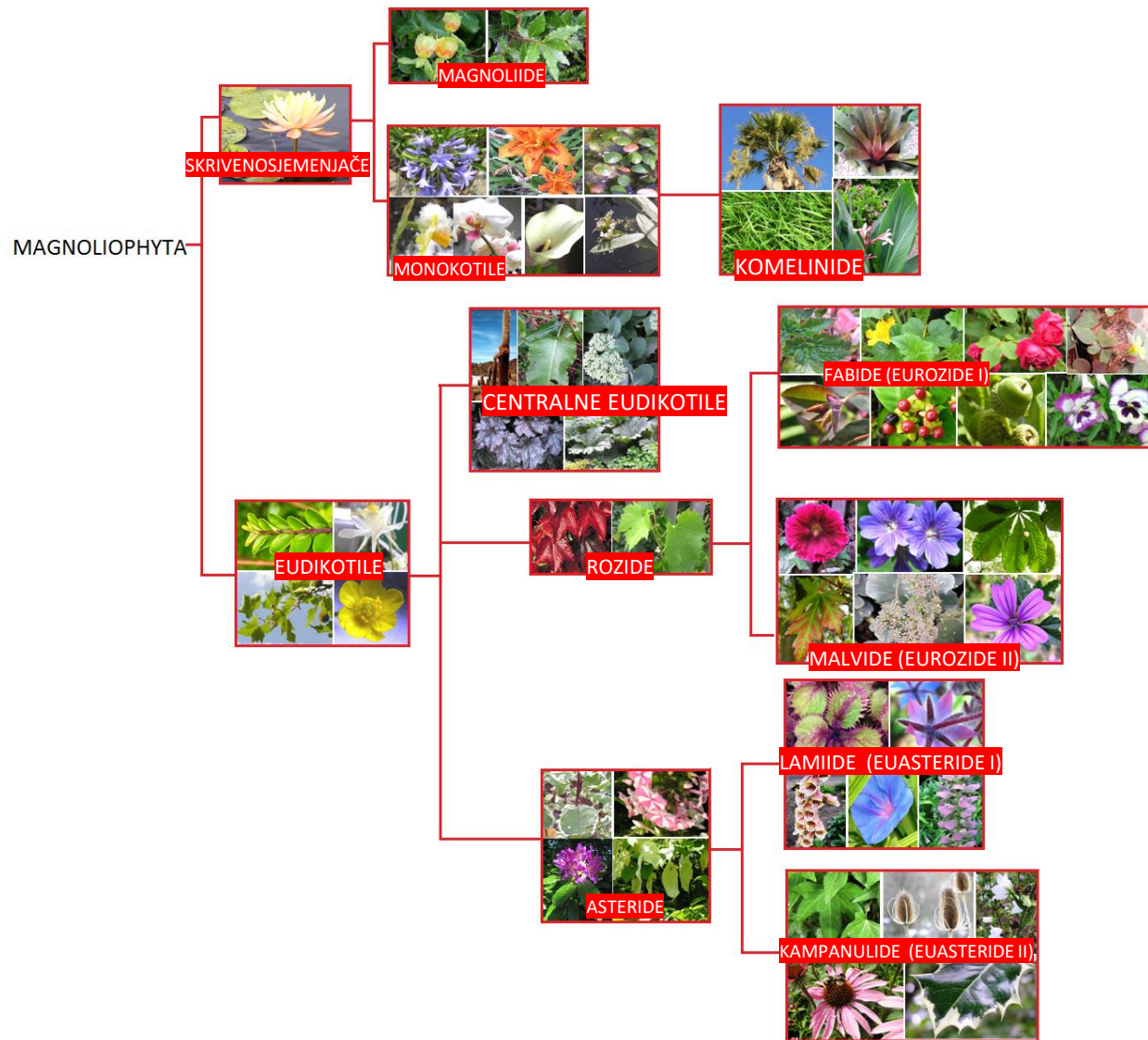

**Kronkvistov
sistem klasifikacije**

**Armen
Tahtadžjan**

Savremeni filogenetski sistem klasifikacije

**glavni korijen
je razvijen**

dikotile

**list sa drškom
i perastom
nervaturom**

**pentamerni,
rjeđe tetramerni
cvjetovi**

**drvenaste i
zeljaste biljke**

Magnoliidae

odabrane porodice:

Magnoliaceae

Illiciaceae

Nymphaeaceae

Lauraceae

Piperaceae

Aristolochiaceae

Familia

MAGNOLIACEAE

arbor v. frutex

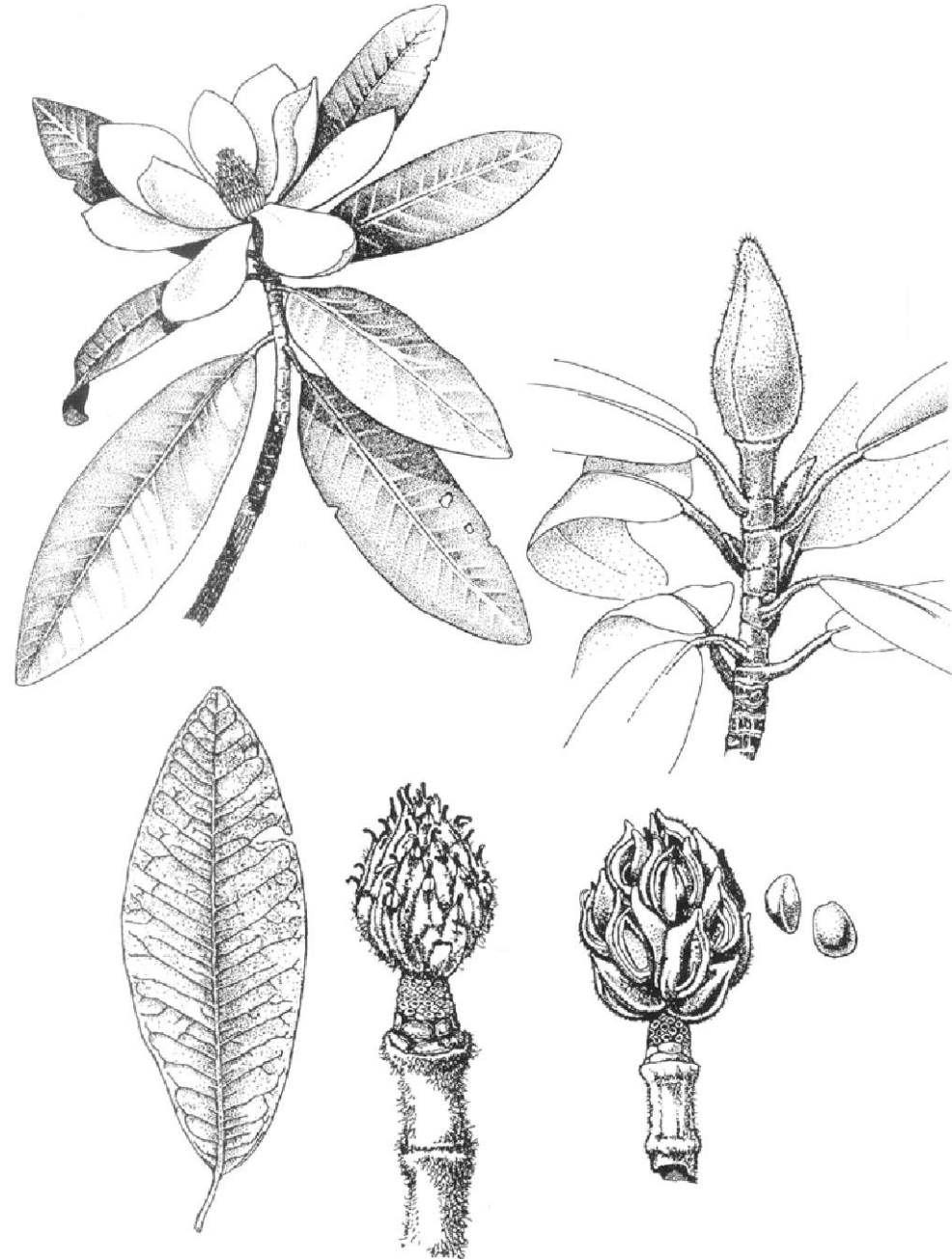
folia simplicia alterna
sempervirentia v. decidua

* $P_{\infty} A_{\infty} \underline{G}_{\infty}$
flos solitarius

folliculus v. nux
(aggregatus)

Magnolia grandiflora

vječnozeleno drvo čiji
listovi imaju žlijezde
koje sadrže etarsko ulje

krupni cvjetovi
sa jednostavnim
perijantom

zbirni miješak
sa visećim
sjemenima

Magnolia liliiflora

listopadni žbun koji
cvjeta prije listanja

Familia

ILliciACEAE

frutex v. arbor

folia simplicia alterna
sempervirentia

* $P_{\infty} A_{\infty} \underline{G}_{5-20}$
flores solitarii v. glomerati

folliculus (aggregatus)

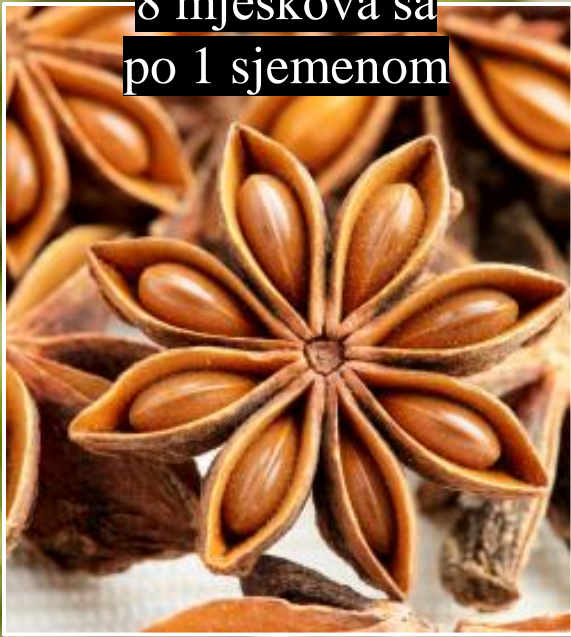
Illicium verum

vječnozeleno drvo
ili niski žbun

8 mješkova sa
po 1 sjemenom

izvor šikiminske kiseline
(prekursor oseltamivira)

Familia

NYMPHAEACEAE

herba perenna (rhizoma)

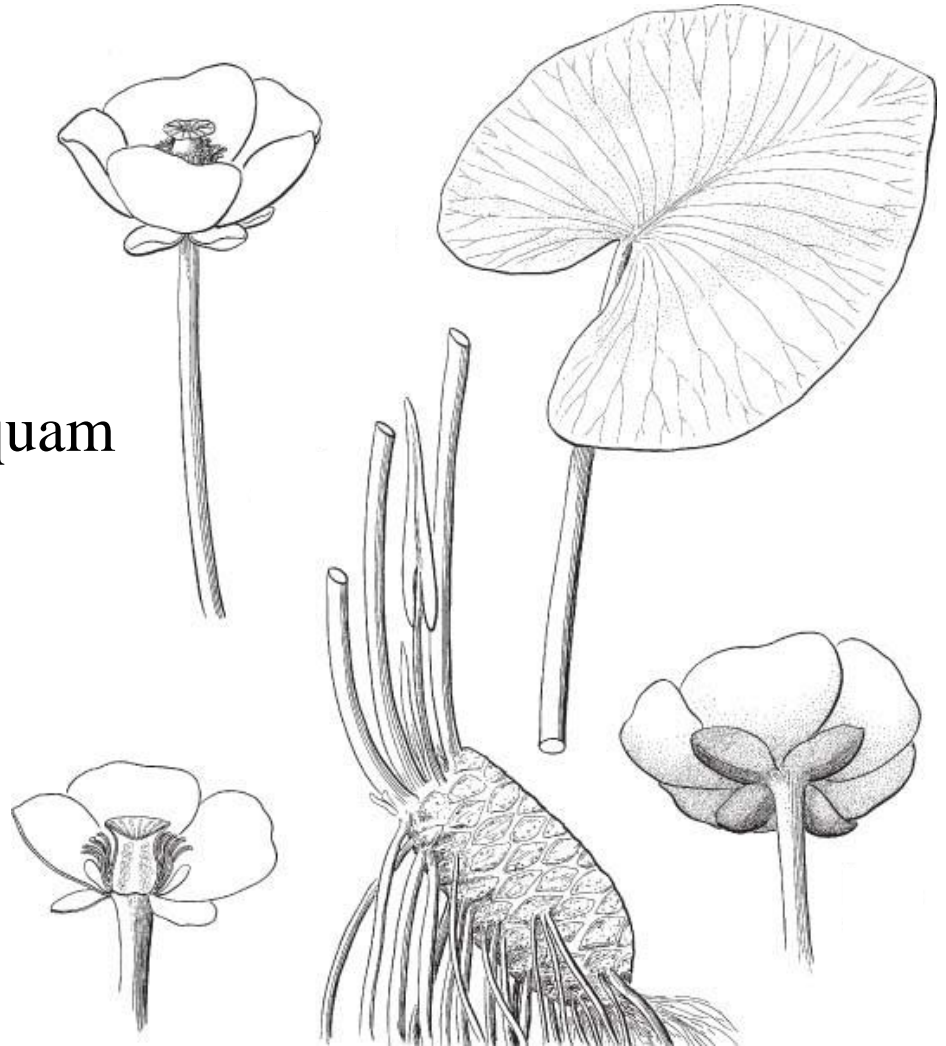
folia petiolo longo super aquam
natantia, rarius emersa
alterna

* $K_{4-7} C_{\infty} A_{\infty} \underline{G_{(3-\infty)}}$
+ staminodium
flos solitarius

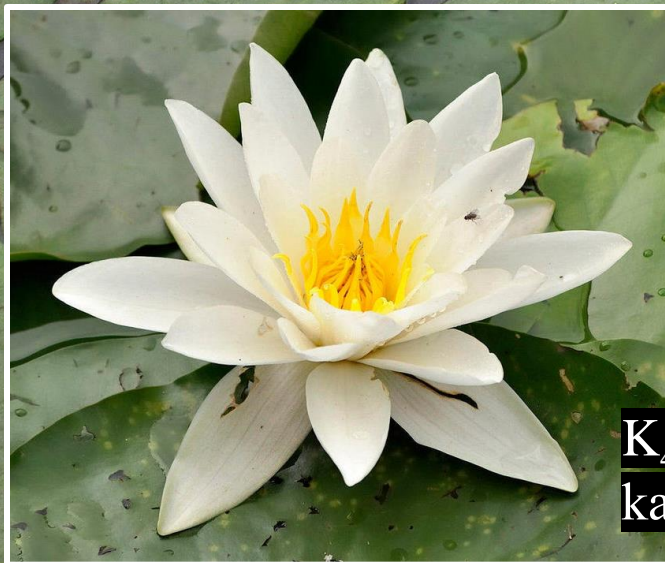

capsula v. bacca

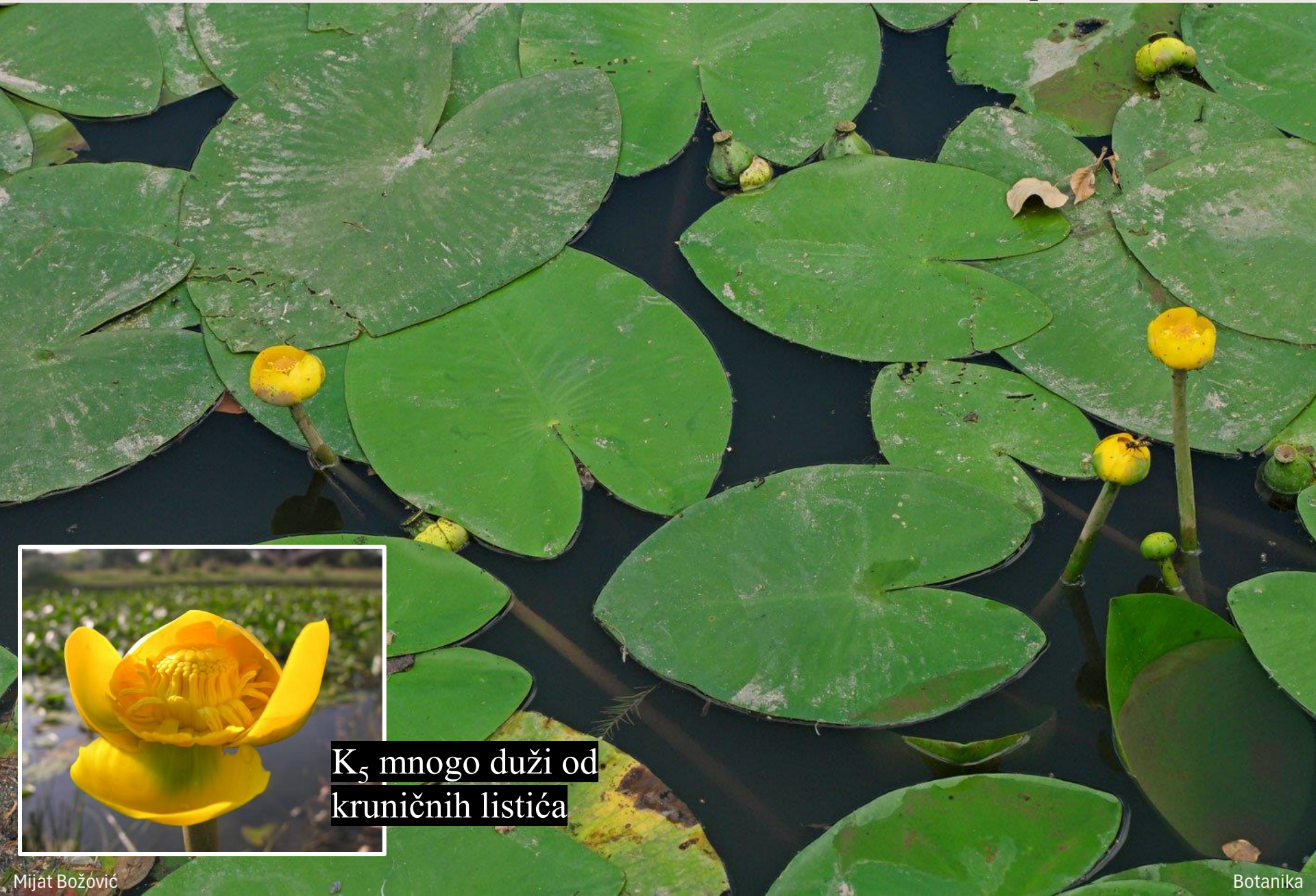
Nymphaea alba

K_4 jednakih dimenzija
kao krunični listići

Nuphar lutea

**K₅ mnogo duži od
kruničnih listića**

Victoria amazonica

Familia

LAURACEAE

arbor v. frutex

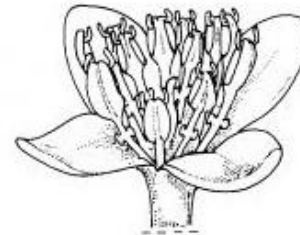
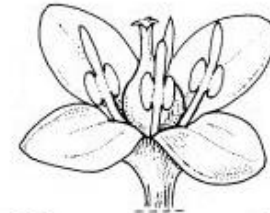
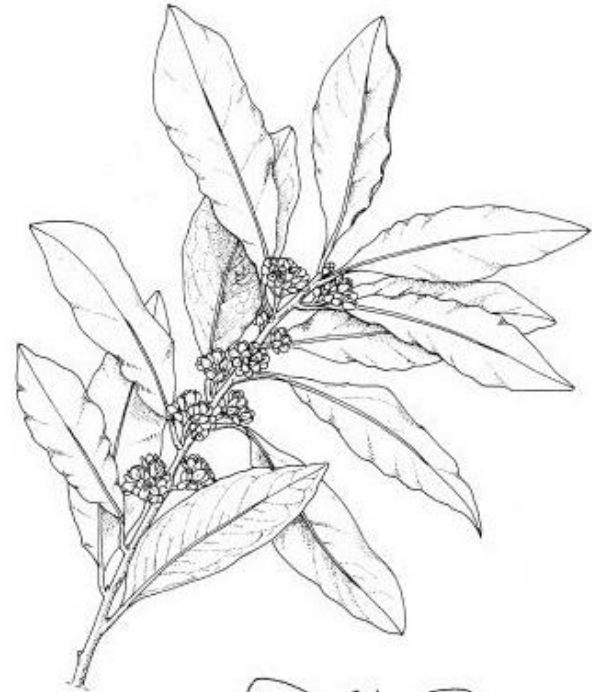
folia simplicia alterna
sempervirentia

♂♀ v. ♂

* $P_{(2+2)}$ v. $(3+3)$ A_{12} $G_{\underline{1}}$
racemus v. cyma, panicula

bacca v. drupa

Laurus nobilis

♂ $P_{(2+2)} A_{12}$

♀ $P_{(2+2)} G_1$

bobičasta
košتونica

Cinnamomum camphora

cvjetovi u
metlicama

Cinnamomum verum

trimerni
cvjetovi

kora cimeta se koristi kao začin i aromatična droga
čije je etarsko ulje bogato cimetaldomidom

Persea americana

1-sjemena bobica

Familia

PIPERACEAE

herba perenna,
liana v. epiphytum

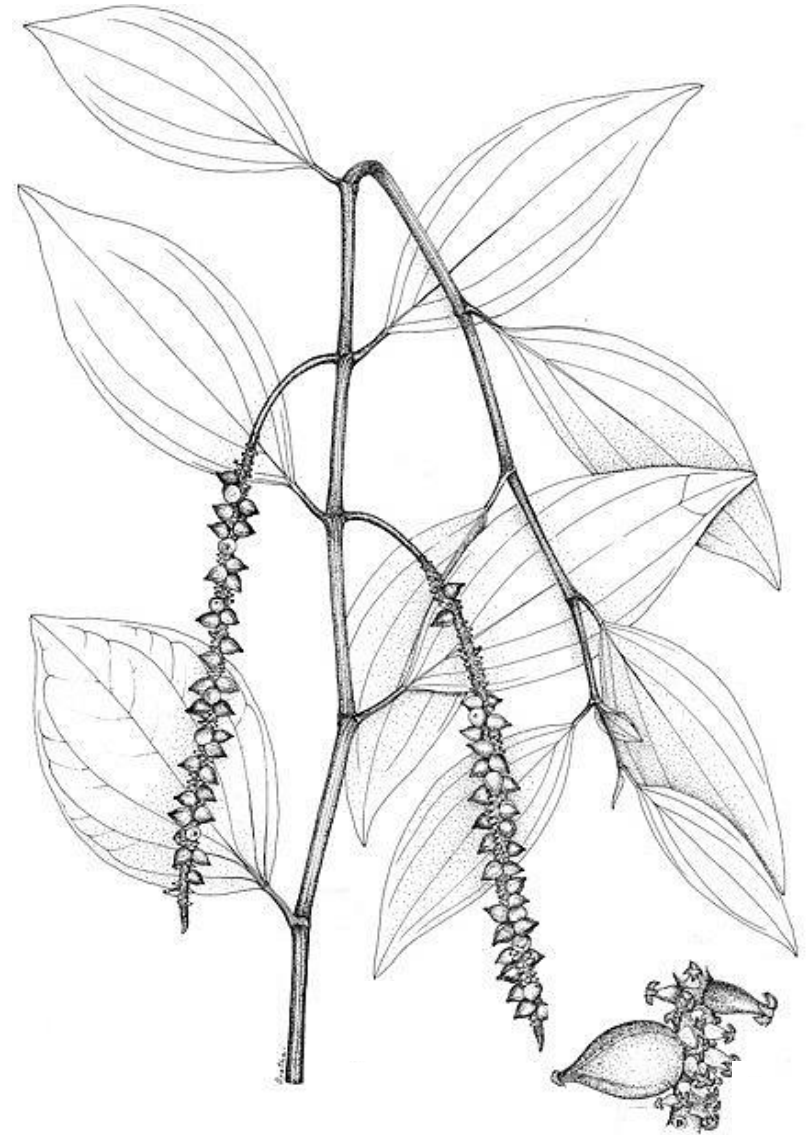
folia simplicia alterna
sempervirentia

* $P_0 A_{2-6} \underline{G_{(3-4)}}$
spica

drupa

Piper nigrum

1-sjemena
koštunica

klas

različite varijante bibera (crni, bijeli, zeleni, crveni) su različite faze zrijenja ili djelovi ploda jedne iste vrste

Piper methysticum

**kava-kava koja se dobija od korijena:
ceremonijalno piće na Pacifičkim ostrvima**

Piper betle

tradicija žvakanja betela: lišće betela sa sjemenom *Areca catechu* palme (tzv. areka orah), krečom, duvanom i raznim začinima

Familia

ARISTOLOCHIACEAE

herba perenna v. frutex
v. liana lignosa

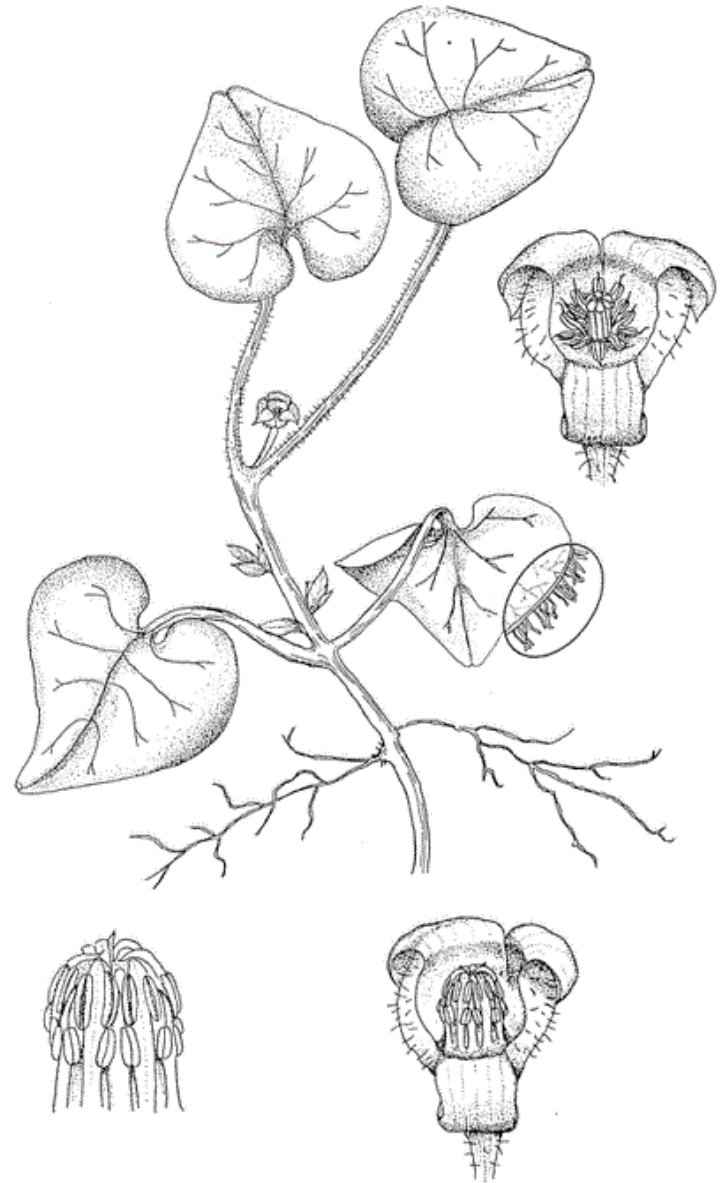
folia simplicia alterna
decidua v. sempervirentia

* v. $\uparrow P_{(3)} A_{(6-12)} \overline{G_{(4 \text{ v. } 6)}}$
(saepe gynostemium)
flos solitarius v. cyma axillaris

capsula

Asarum europaeum

3-režnjeviti perijant,
12 prašnika i tučak
sa 6-režnjevitim
žigom

Aristolochia clematitis

6 prašnika potpuno
sraslih sa tučkom
gradeći *gynostemium*

Aristolochia rotunda

pojedinačni cvjetovi u
pazuhu okruglastih listova

Ranunculidae

odabrane porodice:

Ranunculaceae

Berberidaceae

Papaveraceae

Paeoniaceae

Familia

BERBERIDACEAE

frutex v. arbor
herba perenna (rhizoma)

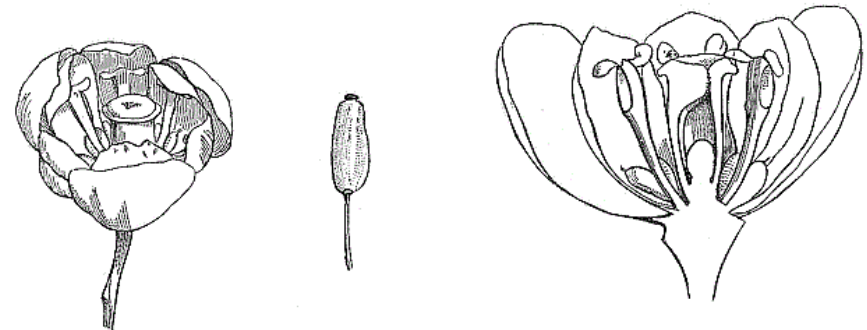
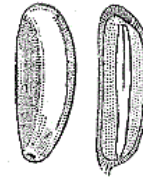
folia simplicia v. composita
opposita v. alterna

* $K_{6-9} C_6 A_6 G_{(2-3)}$
racemus, umbella v. spica

bacca v. folliculus

Berberis vulgaris

$K_6 C_6 A_6 G_{(3)}$

jestive
bobice

Familia

PAPAVERACEAE

herba (annua v. perenna)
+ latex

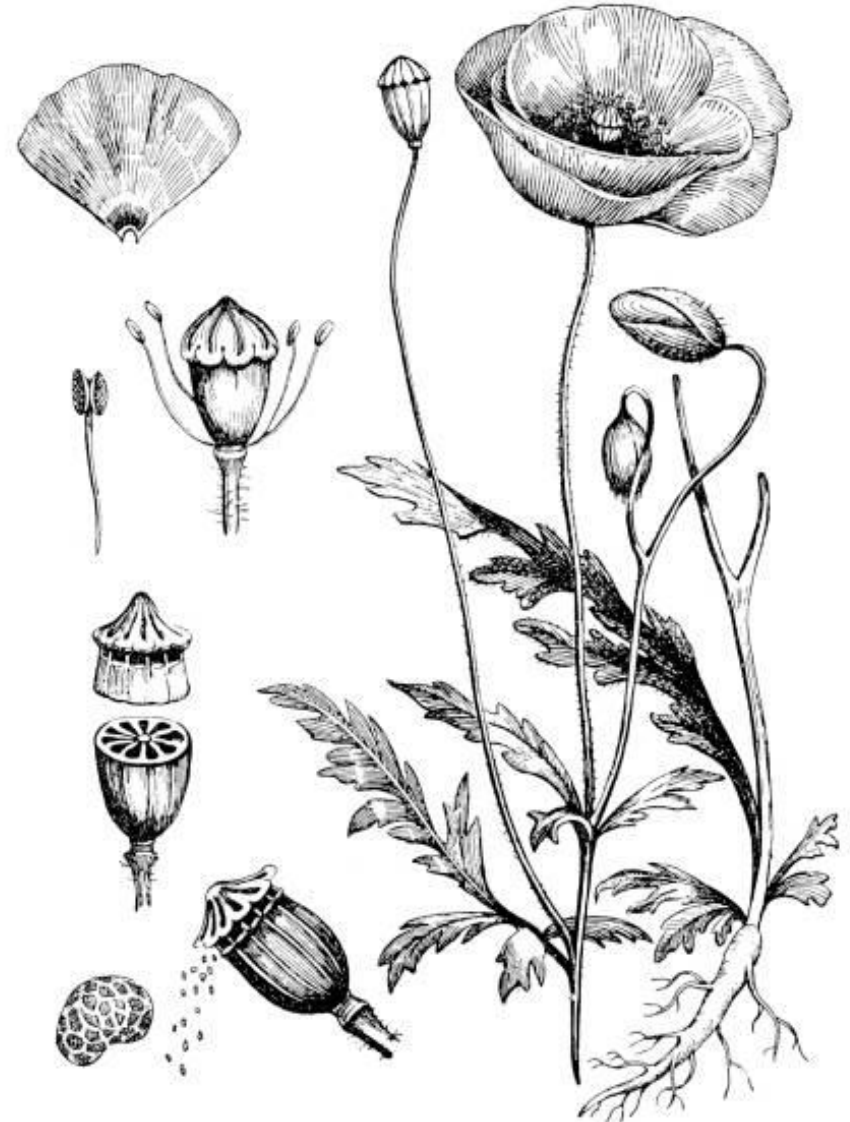
folia simplicia v. composita
alterna, rarius opposita

* $K_2 C_{2+2} A_\infty G_{(2 \text{ v. } \infty)}$
flos solitarius v. umbella

capsula

Papaver somniferum

sjedeći žig
oblika diska

zrele čaure sa mnogo sjemena

opijum

Papaver rhoeas

crna mrlja
u osnovi latica

cvjetovi na drškama
sa stršećim dlakama

perasto usiječeni
ili dijeljeni listovi

poricidna čaura
do 1.5 cm

Chelidonium majus

mliječni sok

bogat alkaloidima

neparno perasto
dijeljeni listovi

terminalni štitovi
sa po 2-6 cvjetova
sa 2 karpele

septicidna čaura
i sjemena sa
karunkulom

Familia

PAEONIACEAE

herba perenna v. frutex

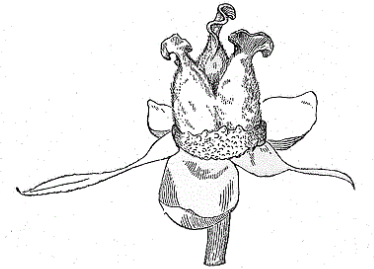
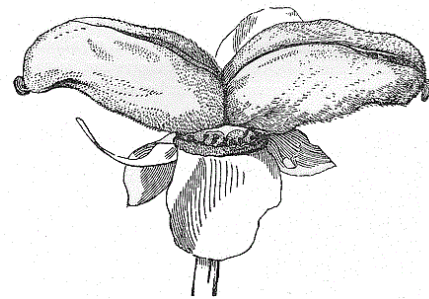
folia composita alterna

* $C_5 K_{5-10} A_{\infty} \underline{G_{2-8}}$
flos solitarius

folliculus

Paeonia officinalis

dlakavi,
višesjemeni
miješak

Hamamelidae

odabrane porodice:

Fagaceae

Betulaceae

Juglandaceae

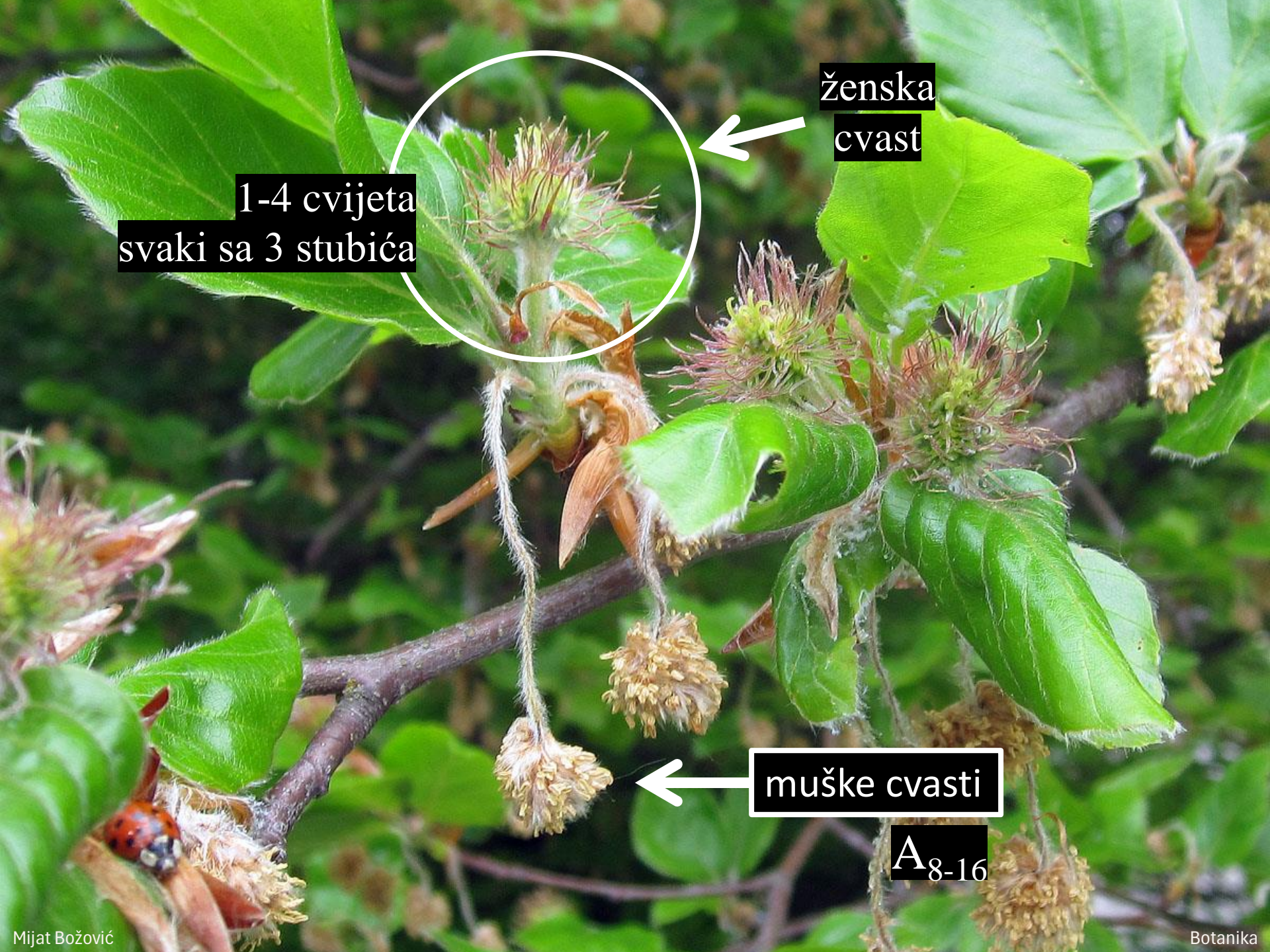

Fagus sylvatica

ženska
cvast

1-4 cvijeta
svaki sa 3 stubića

muške cvasti

A-8-16

orašica

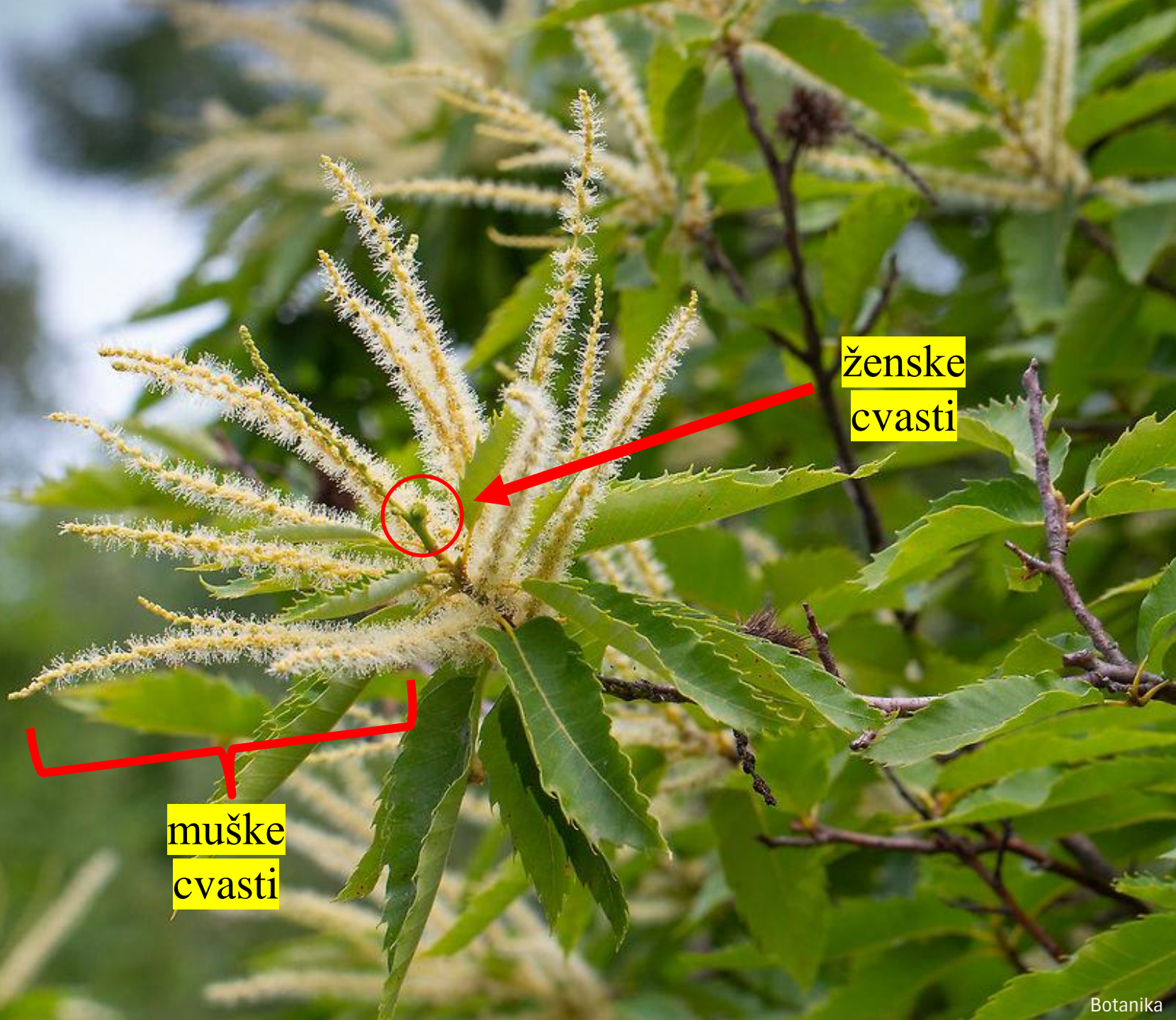
odrvnjela kupula
koja puca na 4 dijela

Castanea sativa

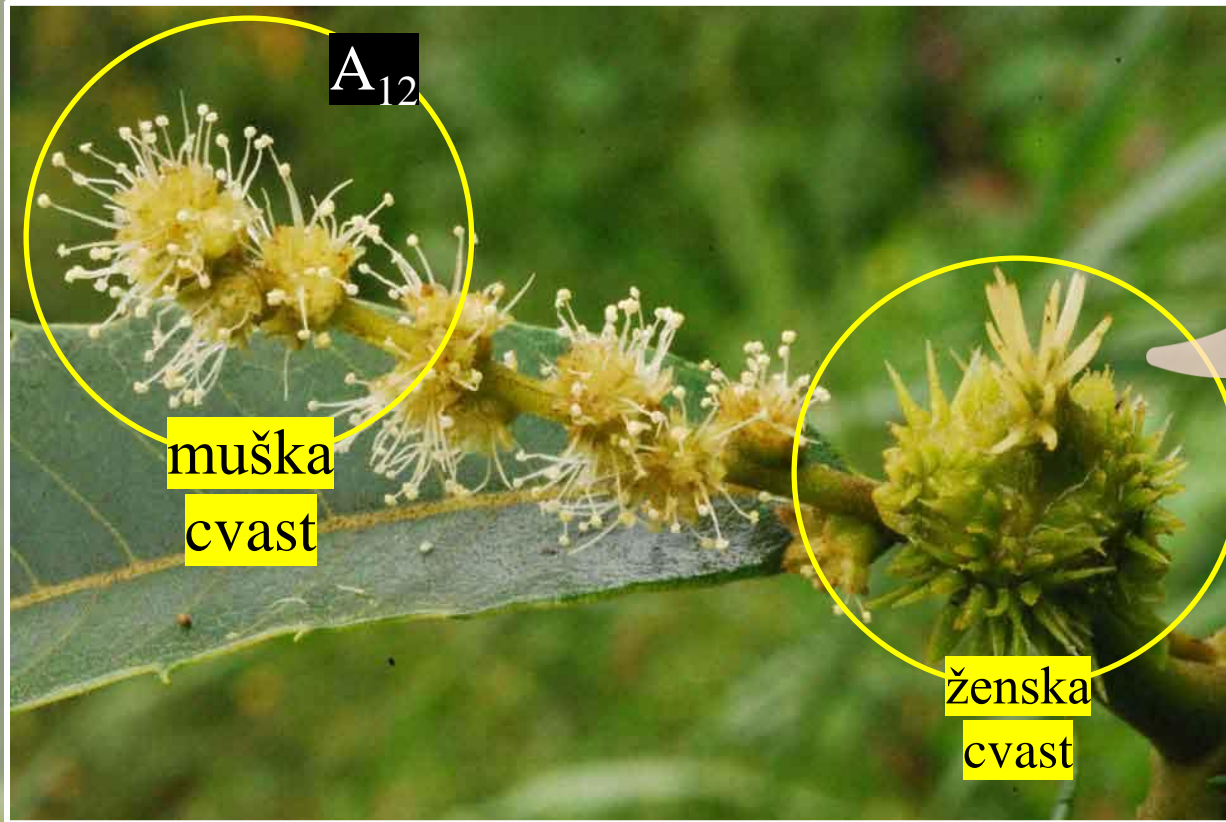

ženske
cvasti

muške
cvasti

A₁₂

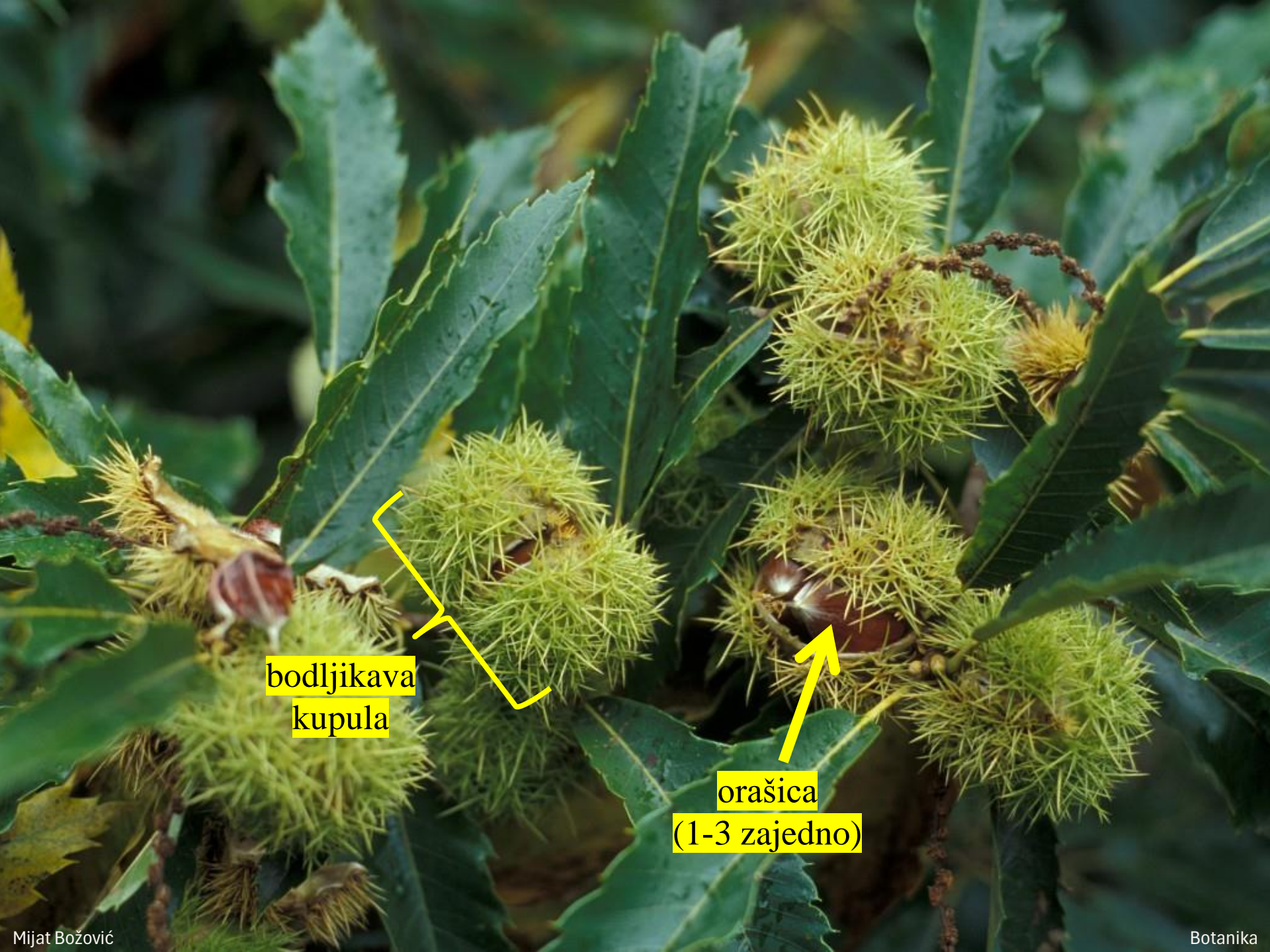
muška
cvast

ženska
cvast

perigon srastao
sa plodnikom sa
kojeg polazi 7-9
stubića i žigova

bodljikava
kupula

orašica
(1-3 zajedno)

Quercus robur

muške
cvasti

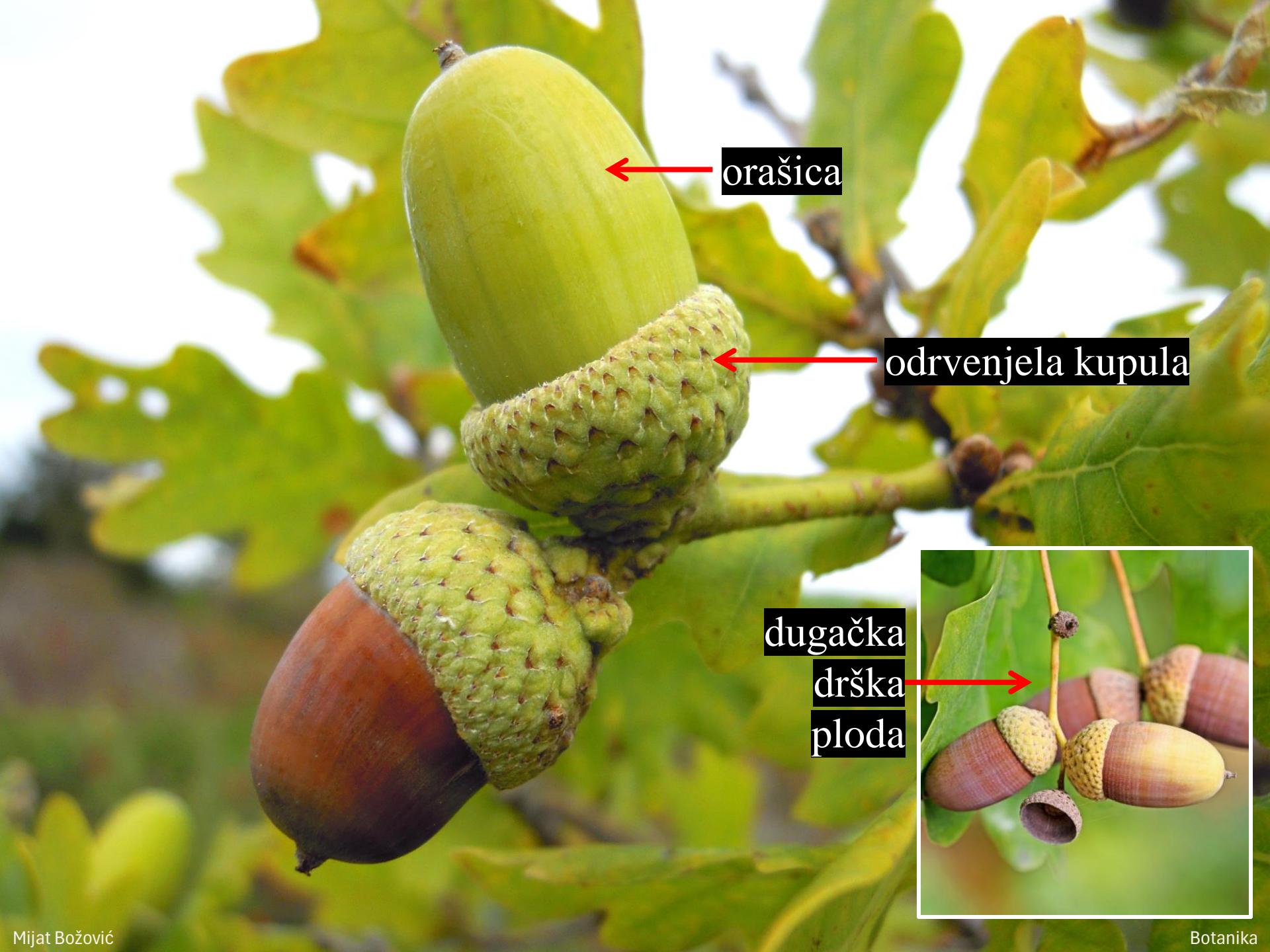
A₆

ženski cvjetovi
pojedinačni ili u
grupama na dršci;
svaki sa 3 srasla stubića

← orašica

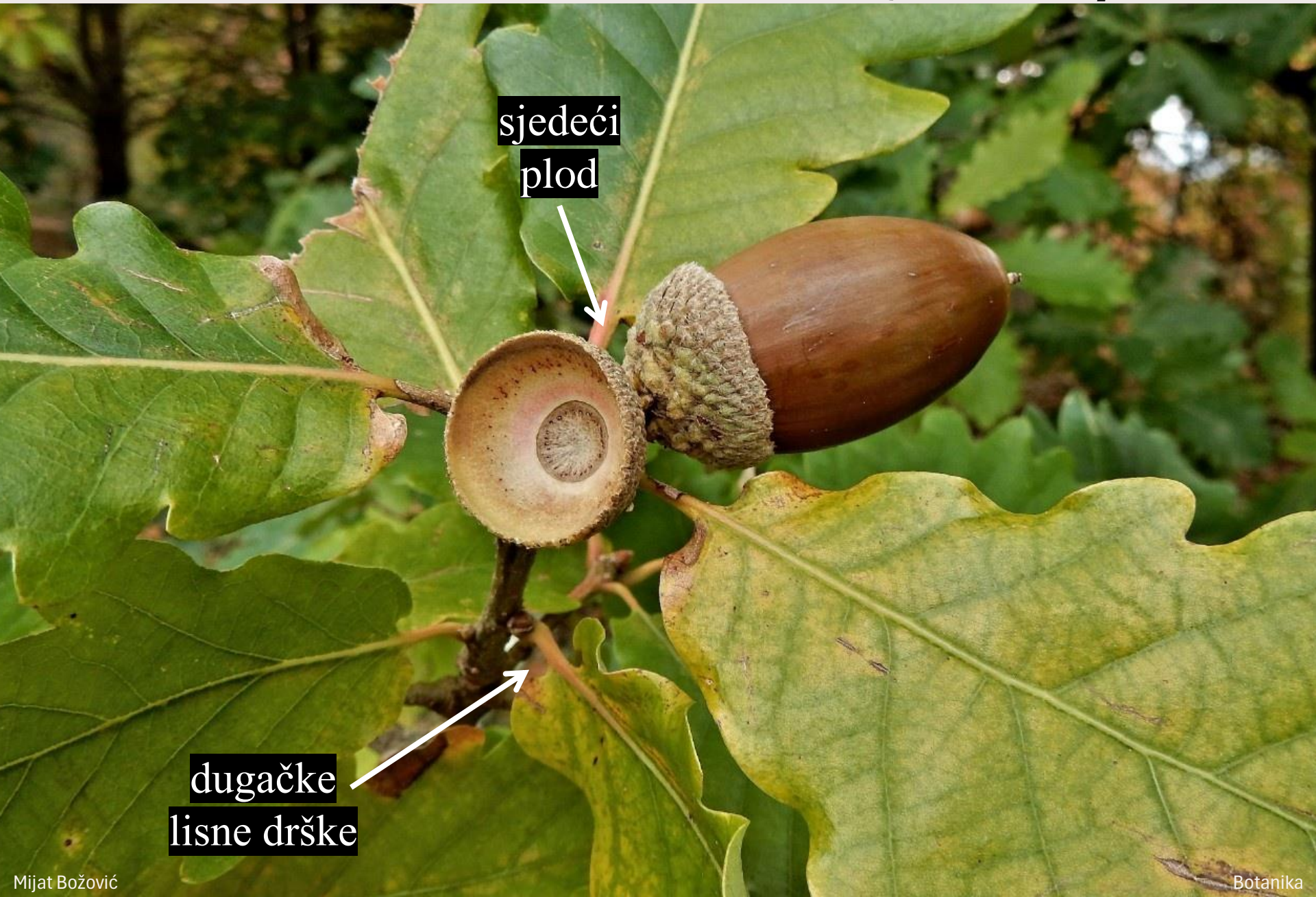
← odrvenjela kupula

dugačka
drška
ploda

Quercus petraea

sjedeći
plod

dugačke
lisne drške

Quercus cerris

kupula
oblika
šubare

Quercus trojana

Quercus ilex

vječnozelena
vrsta

Familia

BETULACEAE

arbor v. frutex

folia simplicia alterna
decidua

$P_{(1-5)}$ v. P_0
 σA_{2-12} $\text{♀ } G_{(2)}$
amentum

nux

Betula pendula

muške rese

$P_{(1-2)} A_2$

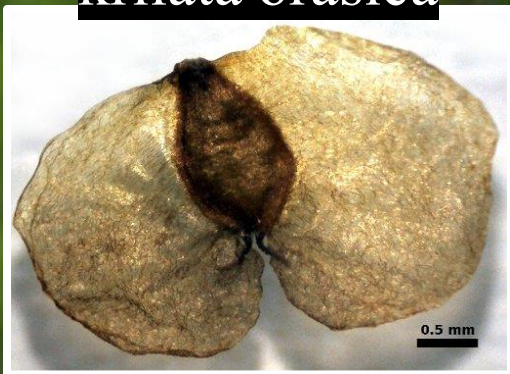

ženske rese

P_0

krilata orašica

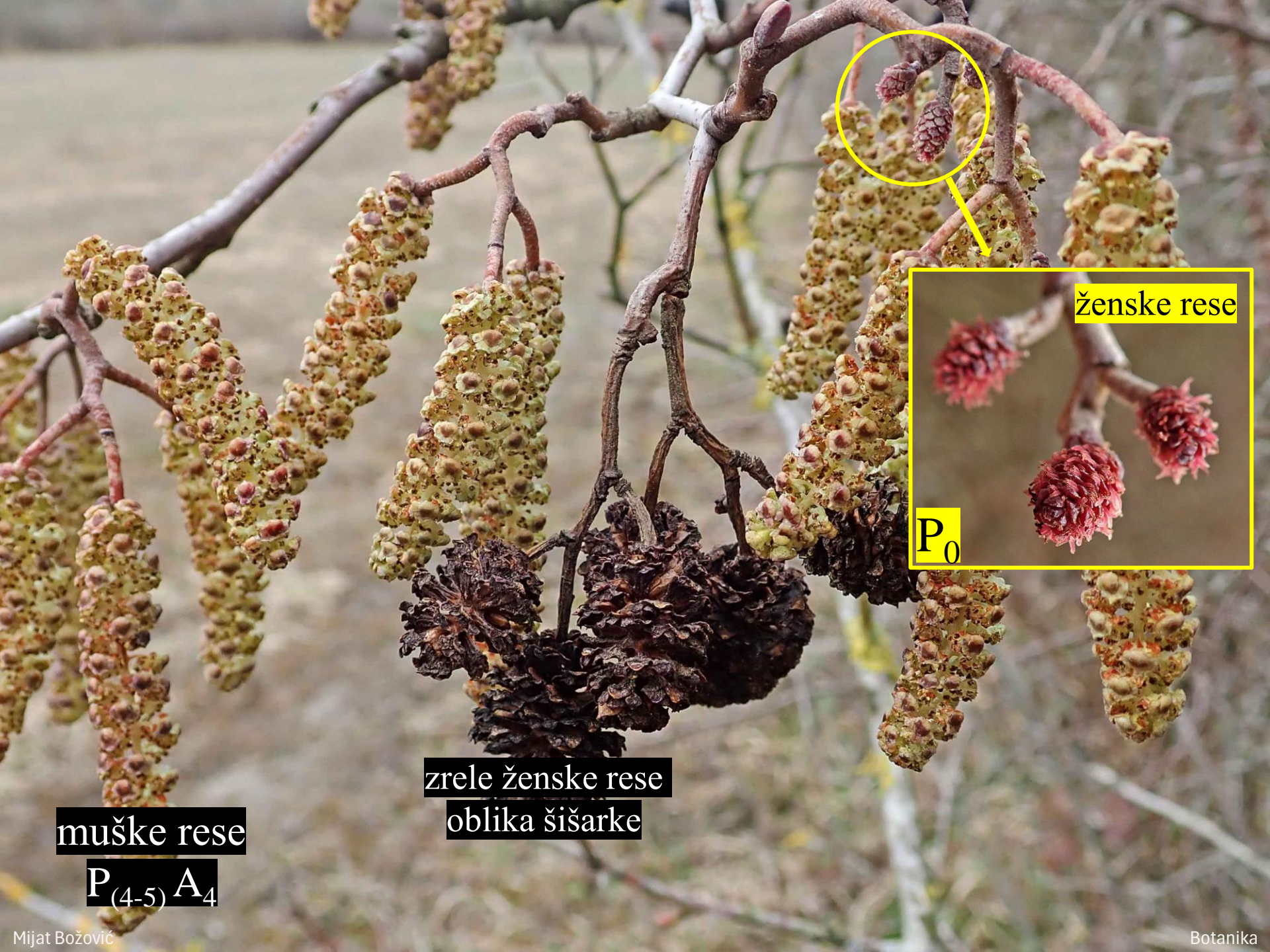

Alnus glutinosa

drvo sa
zatupastim
listovima

zrele ženske rese
oblika šišarke

muške rese

$P_{(4-5)} A_4$

ženske rese

P_0

smeđa,
spljoštena
orašica

Alnus incana

žbun čiji listovi
nijesu zatupasti

Carpinus orientalis

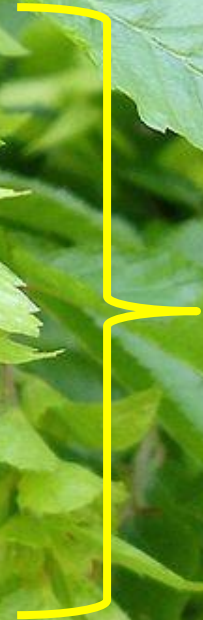

orašica sa
braktejom

muške rese
 $P_0 A_{6-12}$

ženske
rese

Carpinus betulus

3-kraki

← involukrum
oko orašice

Corylus avellana

ženski
cvjetovi

muški
cvjetovi
 $P_0 A_{2-8}$

muške
rese

ženski cvjetovi
u parovima

zeljasta kupula

oko ploda

orašica

Corylus colurna

duboko rascijepana kupula
sa žljezdastim dlakama

Familia

JUGLANDACEAE

arbor

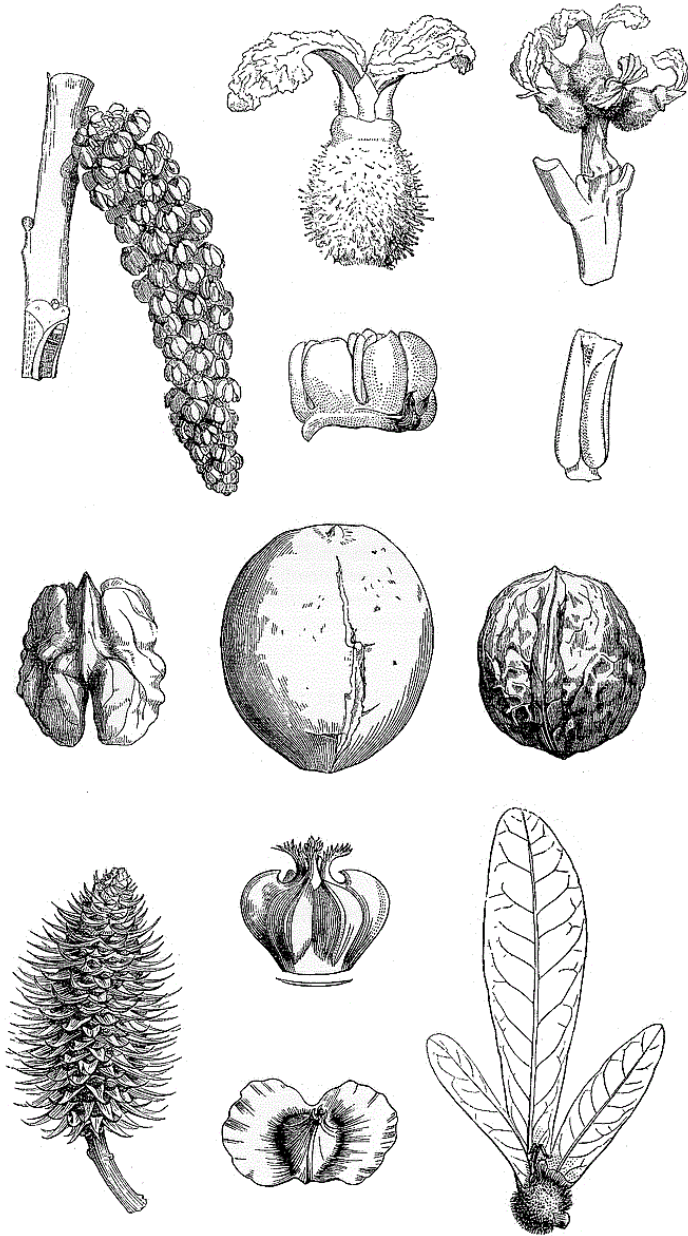
folia composita alterna
decidua

♂ $P_{0 \text{ v. } 1-4} A_{\infty}$ amentum
♀ $P_{0 \text{ v. } (2) \text{ v. } (4)} G_{(2)}$ racemus v. spica

nux (saepe pseudodrupa)

Juglans regia

muški cvjetovi

ženski cvjetovi

2 perasta i
ljepljiva žiga

kruna od 4
perijantna lista

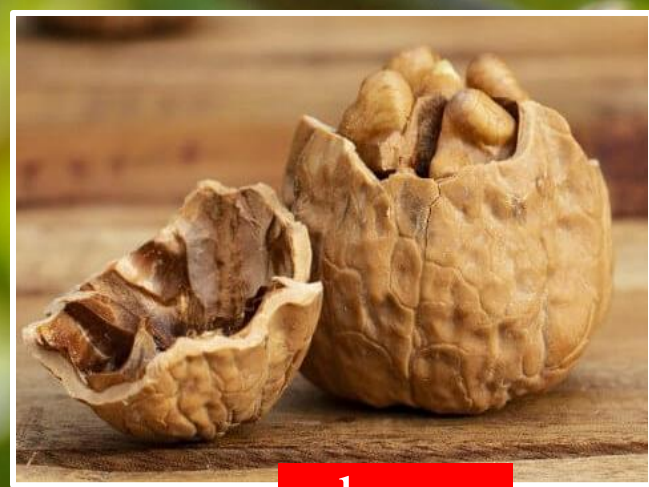
involukrum od
1 brakteje i 2 brakteole
koji srasta s plodnikom

orašica (pseudokoštunica)

naborana
orašica

akcesorij
ploda

Carya illinoensis

akcesorij
se otvara
na 4 dijela

glatka
orašica

Pitanja?

Mijat BOŽOVIĆ

Botanika

